

Ведь подобных синхронистических таблиц, как будто вообще в мировой библиографии до сих пор не было...”²

Далі автор листа подає перелік уточнень і доповнень на восьми сторінках. Це справді приклад високого професіоналізму. І важко уявити, яким обсягом знань володіла людина, щоб після „поверхового” ознайомлення зробити такі великі за обсягом доповнення.

Ф. Максименко піклувався, щоб інформація про розвиток в Україні книговидання, бібліографії, суміжних дисциплін розповсюджувалась і не перекручувалась. Ділився знаннями, надсилав документи, якщо розумів, що вони принесуть користь. Як зазначав академік Я. Ісаєвич: „...своєю діяльністю він пропагував стиль вільного розповсюдження інформації”³.

З часу випуску вищезгаданого біобібліографічного нарису про Ф. Максименка пройшло десять років. За цей період вийшов друком навчальний посібник Н. Королевич „Українські бібліографи ХХ ст.” (К., 1998), в якому зібрано воедино всі, на той час, матеріали вищезгаданої серії; Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Короленка провела наукові читання пам’яті Ф. Максименка (2002), з’явилися нові публікації у пресі.

Напередодні 110-ї річниці від дня народження вченого з метою вшанування його пам’яті фахівцями НПБУ підготовлено розширену довідку і список літератури для „Календаря знаменних і пам’ятних дат”. Оскільки тираж цього видання набагато перевищує наклад вищезгаданого біобібліографічного нарису, то можливість познайомитися з діяльністю „патріарха української бібліографії” матиме значно більше коло читачів.

Підготовка видань, які б розкривали діяльність видатних діячів книги потребує значних пошукових зусиль. Доречно згадати слова Ю. Меженка про те, що, займаючись збиранням матеріалів з історії бібліографії, він переконався, якою надзвичайно тяжкою справою є збирання відомостей про самих бібліографів. Ли-

ше про небагатьох з них відомі дані біографічного характеру, і лише в деяких виданнях є відносно повні списки їхніх праць⁴. Тож, щоб створити основу для більш ґрунтовного вивчення життя та діяльності вітчизняних діячів у цій галузі, НПБУ готує до друку довідник „Українські бібліографи”.

У першому випуску – зібрано відомості про 345 осіб (більшість із них супроводжуються фотографіями). Зокрема, вміщено матеріали про Ф. Максименка. Свого часу професор, доктор філологічних наук Ф. Погребенник зазначав, що праці, авторами яких є видатні бібліографи і які з різних причин стали важкодоступними, треба перевидавати. По-перше, вони містять цінну інформацію, по-друге – є взірцями і своєрідними підручниками, завдяки яким можуть поглиблювати свої знання сучасні бібліографи.

Це, без сумніву, стосується й доробку Ф. Максименка. Вчений гідний вдячної пам’яті нащадків, а ми маємо не втратити його напрацювання, використовувати їх у своїй діяльності.

Варто нагадати слова Е. Касинця (Нью-йоркська публічна бібліотека) про те, що бібліографічна спадщина Ф. Максименка „ще десятки років приноситиме користь ученим з обох берегів Атлантики, оскільки <він> запалив багато інтелектуальних вогнищ за час свого 86-річного перебування на землі. Вогнищ, які в сьогоденній пострадянській Україні горять все яскравіше”⁵.

Список літератури

1. Королевич Н.Ф. Бібліограф Федір Пилипович Максименко (1897-1983): Біобібліогр. нарис. – К., 1995. – 48 с. – (Видатні діячі укр. кн.; Вип. 6).

2. Матеріали до краєзнавчої бібліографії України, 1847-1929: Список бібліогр. пр., що стосуються окремих місцевостей УРСР, Бесарабії, Дону і Криму. – К., 1930. – ХХ, 264 с.

3. Кириличні стародруки українських друкарень, що зберігаються у Львівських збірках (1574-1800): Звед. кат. – Л.: Вища шк., 1975. – 126 с.

4. 700-річчя Львова: Корот. реком. покажч. – Л., 1956. – 16 с.

² Бібліографічні читання пам’яті українського бібліографа Федора Максименка. – Х., 2002. – С. 28.

³ Бібл. вісн. – 1994. – № 4. – С. 30.

⁴ Книга. – М., 1960. – Вип. 3. – С. 420.

⁵ Бібл. вісн. – 1994. – № 4. – С. 30.

ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ ТА ЧИТАННЯ

**РІК
УКРАЇНСЬКОЇ
КНИГИ**

ПІДНЕСЕНИЙ настрій присутніх, святково оформлені приміщення і різноманітні виставки змістовних і гарно виданих книг, старовинна музика у виконанні інструментального дуету –

усе це стало ознаками справжнього свята, яке відбулось у Національній парламентській бібліотеці України (НПБУ) 20 квітня 2007 року. Тут проходив Фестиваль української книги та читання, який було присвячено Року української книги, що нині триває відповідно до Указу Президента України В. Ющенка.

Мати читаюче, прихильне до книги покоління – принципове завдання не тільки для освітян, бібліотекарів, а й для держави в цілому.

Тому НПБУ за своїм статусом, і професійною потребою постійно приділяє увагу і розширює діяльність з популяризації української книги. В бібліотеці регулярно презентується продукція кращих українських видавництв, зокрема, в лютому 2007 року відвідувачі знайомилися з книжками харківського видавництва „Акта”. Цей захід, що також проводився в рамках Року української книги, широко висвітлювався засобами масової інформації.

Яку ж саме літературу українських видавництв найбільше полюбляють і читають наші співгромадяни? Це важливо знати як бібліотекарям, так і видавцям.

Л. Бейліс

Щоб відповісти на це запитання, відділ науково-дослідницької роботи НПБУ розробив і розіслав по всіх ОУНБ анкети, в яких запропонував назвати лідерів рейтингу у чотирьох номінаціях. Крім того, визначалися видавництва, чия продукція має найбільший попит серед користувачів бібліотек. Участь в анкетуванні взяли 2,5 тис. бібліотекарів і користувачів. Організатори дослідження навіть не очікували такої активності, яка свідчить про те, що питання розвитку вітчизняного книговидання і книгорозповсюдження дуже хвилюють спільноту.

Саме такий ракурс вивчення було згодом високо оцінено і видавцями, адже якість книги визначається не стільки тиражем, скільки тим, наскільки активно її читають. Національне книговидання і книгорозповсюдження – явище знакове, промовисте. Його якісне (або ж неякісне) функціонування є прямим свідченням турботи владних органів про сучасне і майбутнє держави, її міжнародний імідж, про цілеспрямовану політику щодо побудови внутрішнього інформаційного простору як фундаменту для розвитку економіки, науки, освіти, культури держави в цілому і кожної окремої людини.

Результати проведеного рейтингу такі:

У номінації «Українська художня книга» на першому місці – книга „Солодка Даруся” М. Матіос (видавництво „Піраміда”), на другому – „Брамник” Марини і Сергія Дяченків (видавництво „Зелений пес”), на третьому – дві книги О. Забужко: „Друга спроба. Вибране” та „Сестро, сестро” (видавництво „Факт”).

У номінації «Зарубіжна художня книга (в перекладах)» перше місце присуджено книзі „Парфуми” Патріка Зюскінда (видавництво „Фоліо”), друге – „Код да Вінчі” Дена Брауна (видавництво „Книжковий клуб”), третє – „Майстер і Маргарита” М. Булгакова (видавництво „Фоліо”).

У номінації «Наукова та науково-популярна книга»: на першому місці – „Історія українського козацтва” в 2-х томах за ред. В. Смолія (видавництво „Киево-Могилянська академія”), на другому – „Український літопис вбрання” З. Васиної (видавництво „Мистецтво”), на третьому місці – „Гетьмани і монархи” Т. Чухліба (видавництво „Арістей”).

У номінації «Довідкові видання» перше місце посіли «Новий довідник „Українська мова. Українська література» та «Новий довідник „Історія України» (видавництво „Казка”); друге місце – „Словник-довідник з культури української мови” (видавництво „Знання”); третє – „Великий тлумачний словник української мови” (видавництво „Фоліо”).

Серед видавництв за кількістю названих видань у лідери вийшли:

„Фоліо” – перше місце; „Наукова думка” – друге місце; „Факт” – третє місце.

Працівники НПБУ зробили все для того, щоб Фестиваль був представницьким, а його програма змістовною. На нього були запрошені представники видавництв, а також письменники і бібліотекарі з багатьох регіонів України. Організаторами заходу стали Міністерство культури і туризму України, Національна парламентська бібліотека України, Націона-

льна Рада з питань культури і духовності при Президентові України, Українська бібліотечна асоціація, Українська асоціація книговидавців та книгорозповсюджувачів. Інформаційну підтримку Фестивалю здійснювали газети «Друг читача», «Культура і життя», журнали «Бібліотечна планета», «Книжник review».

Почесні дипломи вручав голова Національної Ради з питань культури і духовності при Президентові України, директор Інституту літератури НАН України, дійсний член НАН України М. Жулинський.

Гості з великим зацікавленням ознайомилися з підготовленими виставками лауреатів – книг і видавництв. Крім того, експонувалася виставка документів із фондів НПБУ „Українська книга: від минулого – у майбутнє”, яка розкривала, зокрема, законодавчі та нормативні аспекти видавничої справи, новітні друкарські технології, світовий досвід книговидання. Окремі розділи виставки присвячувалися ролі читання, книжки в сучасному суспільстві. Також демонструвалися власні видання НПБУ.

В конструктивній і зацікавленій розмові щодо проблем читання, книговидавництва і книгорозповсюдження в Україні під час церемонії нагородження, «круглого столу» „Книга. Бібліотека. Читач”, зустрічі з відомими українськими письменниками взяли активну участь генеральний директор НПБУ Т. Вилегжанина, яка відкрила фестиваль, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності Л. Танюк, президент Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів О. Афонін, заступник міністра культури і туризму України О. Бенч, голова Національної Ради з питань культури і духовності при Президентові України, директор Інституту літератури НАН України, дійсний член НАН України М. Жулинський, автори-лауреати, видавці, бібліотекарі.

Модератори спілкування О. Афонін і Т. Вилегжанина і з точки зору книговидавництва, і з точки зору діяльності бібліотек підкреслили необхідність забезпечення доступності для читачів сучасних та актуальних українських видань. Також йшлося про недосконалість системи сповіщення щодо друку і розповсюдження книг по всій території країни, включаючи периферійні та віддалені місцевості, захарашеність і перевантаженість застарілими виданнями бібліотечних фондів і відсутність гарантованого фінансування їхнього оновлення та планомірного розвитку.

Хоча проблеми в українському книговидавництві є очевидними і в залі бібліотеки прозвучало багато критичних, гострих висловлювань, проте були й оптимістичні твердження: українське книговидання існує та розвивається, хоч і повільно. Свідченням цього стали стенди з продукцією видавництв, що були встановлені в залі, де проходив Фестиваль.

Висувалися конкретні пропозиції щодо дій, які б сприяли кращому забезпеченню книжкою населення України. Серед них: розвивати всі ланки книгорозповсюдження, зокрема, відкрити в кожному райцентрі, місті хоча б по одному книжковому складу і книгарні; доводити можновладцям, що книга – не тільки товар, який може приносити прибуток, що, коли відкривається

ся новий книжковий магазин чи бібліотека, затребуваність вже існуючих подібних закладів не зменшується, а зростає. Задля подолання байдужості чиновників до української книги пропонувалося активніше залучати їх до різноманітних соціокультурних заходів, у яких вони б могли проявити свою освіченість і ерудицію; регулярно проводити їхнє анкетування щодо знання сучасної української літератури, а також розширювати уявлення стосовно видового різноманіття книг. Треба доводити до представників влади думку, що бібліотека – не склад духовних цінностей, а необхідна складова механізму самовідтворення суспільства.

Йшлося у виступах і про невисоку кваліфікацію продавців книгарень, які здебільшого не володіють необхідними знаннями для популяризації книг.

Зазначалося, що оскільки інтелігенція особливо зацікавлена в якісній інформації і нових документах, є сенс її об'єднання в міжпрофесійні асоціації для вирішення культурологічних проблем.

Значну увагу було приділено і суто бібліотечним проблемам. Особливо гострими є питання формування фондів. Наприклад, Богуславська ЦБС Київської області впродовж десяти років не отримала на комплектування жодної копійки. Три роки не одержують кошти на ці цілі і деякі ОУНБ. Неповною мірою виконуються Закон України і Постанова Кабміну про обов'язковий бібліотечний примірник. Майже нездоланною перепорою для оперативного, наукового і відповідного читачьким потребам розвитку фондів стали сумнозвісні тендери, передбачені Законом України про державні

закупівлі для бюджетних організацій. Далеко не всі аспекти бібліотечної діяльності якісно регламентуються Законами і підзаконними актами України.

Але ці обставини не знімають відповідальності з книговидавців, бібліотекарів, розповсюджувачів книги. Як зазначив у своєму привітанні учасникам Фестивалю міністр культури і туризму України Ю. Богуцький: „Українське суспільство сьогодні потребує розвитку книговидавничої та бібліотечної справи як чинників освіти і науки, складників загального блага, що сприяють соціалізації особистості. Українська книга повинна займати чільне місце в житті кожної людини, твір кожного українського письменника повинен мати шанс побачити світ і знайти свого читача, а полиці українських бібліотек повинні поповнюватися новими книжковими перлами”.

Деякі «таємниці» своєї творчості розкрили перед учасниками фестивалю запрошені письменники. Ю. Мушкетик навів конкретні життєві приклади, які свідчать, що тільки час і пам'ять народна визначають місце в історії кожного митця та літературного твору. І. Роздобудько розповіла, як виникають в її уяві образи героїв її романів та окремі сюжетні лінії. Л. Лузіна поділилася історією своїх стосунків із Києвом – рідним містом, яке стало для письменниці джерелом натхнення.

Прагнучи донести всі гострі проблеми, що обговорювалися на Фестивалі і потребують розв'язання, до керівних органів держави, учасники заходу одностайно проголосували за Звернення, яке наводиться нижче. ■

ЗВЕРНЕННЯ

учасників круглого столу „Книга. Бібліотека. Читач”

м. Київ, 20 квітня 2007 року

Ми, учасники круглого столу „Книга. Бібліотека. Читач” – книговидавці, бібліотечні працівники, представники громадських організацій – звертаємося до Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України із закликом про сприяння розвитку книговидавничої справи, книгорозповсюдження та бібліотечної справи в Україні.

Україна має непропорційно низький до потреб свого населення рівень книговидання, книгорозповсюдження та забезпечення публічних бібліотек сучасною літературою.

На кожного жителя нашої держави припадає 1,15 виданої книги на рік, що в чотири рази менше, ніж у Росії чи Білорусі.

Мережа книжкових магазинів постійно зменшується.

Кількість книг, що надходять до публічних бібліотек, у три з половиною рази менша від міжнародних стандартів. Фонди загальнодоступних книгозбірень переважно застарілими документами, придбаними ще за радянських часів.

Існуюча система державних закупівель позбавляє бібліотеки можливості формувати свої фонди відповідно до запитів користувачів, нівелює такі принципи комплектування бібліотечних фондів, як науковість, оперативність, якість.

Перелічені проблеми не можуть бути вирішені суб'єктами видавничої справи чи бібліотечними працівниками.

Для подолання кризових явищ у сфері книговидання, книгорозповсюдження та бібліотечної справи необхідне термінове втручання держави.

Першочерговими завданнями, на наш погляд, є:

1. Прийняття державних програм:

- з підтримки книговидавничої справи;
- поповнення та збереження фондів публічних бібліотек;
- популяризації книги та читання;

2. Внесення змін до нормативних актів, що регулюють державні закупівлі в Україні, з метою перегляду процедури закупівлі бібліотеками книг;

3. Розробка соціальних нормативів надання населенню бібліотечних послуг.

Сподіваємося на підтримку наших пропозицій та прийняття відповідних державних рішень.